

«тваринний світ», «телекомунікація», «технології військового призначення», «товари», «транспортні засоби», «туризм», «тютюнові вироби», «ядерна установка» тощо). Тематичне розмаїття таких суміжних термінів повсякчас збільшується, оскільки сфера правового регулювання охоплює дедалі більше коло суспільних відносин.

Не можна ігнорувати й появу неологізмів та заміну одних термінів іншими. Так, сам термін «національна поліція» увійшов у вітчизняний обіг 2015 року, коли було прийнято відповідний закон. До цього часу послуговувалися назвою «міліція», яку ми донині можемо чути в побутовому спілкуванні наших громадян.

Отже, норми-дефініції відіграють важливу роль у правозастосовній діяльності Національної поліції, наповнюючи змістом окремі правові категорії та сприяючи належному й законному функціонуванню правоохоронних органів.

Паламарчук І. І., студентка 2-го курсу навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Кулик Т. О.*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ДУМКИ ТА СЛОВА

Права і свободи людини та громадянина є найвищою соціальною цінністю, найважливішим об'єктом конституційно-правового регулювання. Свобода думки й слова завжди була актуальним питанням для України, починаючи з моменту набуття незалежності й донині. Слід зазначити, що із моменту ратифікації Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод (11 вересня 1997 року) питання свободи слова набуло якісно іншого виміру. Це поняття стає ще більш значущим в Україні.

Свобода думки та слова – один із найважливіших елементів конституційного фундаменту будь-якої держави. Ступінь її реалізації свідчить про рівні розвитку правової свідомості в суспільстві та визначає демократичність держави.

Питання меж свободи слова буде існувати доти, доки існуватиме природне право людини на свободу слова. Цю проблему не слід розглядати ізольовано від реальних обставин, з якими вона пов'язана. Адже розуміння меж свободи слова залежить від контексту, у якому існує конкретна проблема. Залежно від того, як змінюється контекст, може змінюватися й інтерпретація свободи слова.

У змісті поняття свободи слова можна виокремити два аспекти: гарантії для громадян на безперешкодне отримання повної та неупередженої інформації та свобода публічних висловлювань незалежно від їхнього політичного змісту.

Одне й те саме діяння за одних обставин і в одному суспільстві може визнаватися таким, що залишається в межах дозволеного, а в іншому суспільстві та за інших обставин інтерпретується як злочин. У ч. 1 ст. 10 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод ідеться: «Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади й незалежно від кордонів». Європейський суд з прав людини неодноразово розглядав справи, у яких заявники вказували на порушення органами влади ст. 10 Конвенції. Однак практика суду з розгляду цих справ щороку змінювалася. Аналіз рішень Європейського Суду стосовно України і порушення ст. 10 Конвенції в Україні дає змогу з'ясувати юридичний зміст свободи висловлювань, а отже, спонукає державу та журналістів до самовдосконалення.

Держава повинна мати власну стратегію забезпечення свободи думки та слова. Із розвитком правосвідомості окремих членів суспільства кількість правопорушень має зменшуватися, а отже, доцільно вдаватися до інших засобів урегулювання, зокрема до заохочувальних.

Право громадян на вільне висловлення своїх думок, на здобуття, зберігання та поширення інформації охороняється державою на законодавчому рівні як одне з основних

громадянських прав людини та громадянина. Таке поширення інформації здійснюється за допомогою друкованих чи електронних ЗМІ, публікацій в офіційних друкованих виданнях та як безпосередня передача даних між фізичними та юридичними особами. Проте в разі, коли йдеться про інформацію, що становить державну, професійну чи приватну таємницю, можуть бути застосовані обмеження щодо кола осіб, які володіють цією інформацією.

Регламентация обмежень права на свободу вираження поглядів є важливою, оскільки завжди існує потреба в законодавчому визначенні меж між реалізацією права та зловживанням ним. Однак вирішальну роль під час встановлення меж права вираження поглядів відіграє безпосередньо людина, її почуття відповідальності за своє соціальне обличчя, реалізацію власних інтересів, досягнення бажаної мети.

Право на свободу слова посідає чільне місце в системі праві свобод людини. Воно притаманне кожній людині, має власну індивідуальність і є важливим фактором утвердження її самобутності й унікальності. Це право дає людині можливість вільно висловлювати власні думки та ідеї, дотримуватися переконань. Свобода вираження поглядів тісно пов'язана зі свободою думки, сумління та релігії, а також зумовлює здійснення багатьох інших прав і свобод.

Право на свободу думки та слова – одне з природних прав людини, але кожна держава у своєму законодавстві запроваджує певні обмеження прав людини, зокрема свободи слова, заради охорони прав інших осіб, громадського порядку, суспільної моралі, державної безпеки тощо. Однак обмеження ці не є однаковими, а отже, і не існує універсальної «формули», спираючись на яку, можна було б уникнути зловживань. Іноді за таких умов є неминучими помилки та несправедливість. Тому в кожній країні згодом формується власне уявлення про свободу думки та слова, що ґрунтується як на набутому досвіді, так і на міжнародних нормах.